

FRIZONER BANAR VÄG FÖR SYSTEMSKIFTET

THOMAS GÜR

*Visst kan frizoner beskrivas som halvmesyrrer, som en del moderater gör.
Men man ska inte underskatta det pedagogiska värdet av att kunna visa upp lyckade exempel på
skattesänkningar och avregleringar av arbetsmarknaden.*

I diskussionen om ekonomiska frizoner på kommunal nivå har uppmärksamheten främst koncentrerats på de förslag som moderaterna i Botkyrka lagt fram. Naturligt nog, eftersom frizonstanken delvis emanerar därifrån och också hunnit längst vad avser konkreta förslag. Tanken på en frizon i Botkyrka verkar nu dessutom ha lyfts till moderat politik på riksnivå genom en partimotion från oktober 1996.

Baksidan av denna stora uppmärksamhet är att tanken på frizoner ses, utan Botkyrkamoderaternas förskyllan skall det sägas, som ett "invandrarpolitiskt" inlägg, p g a den höga andelen invandrare i kommunen.

Men efter Botkyrkamoderaternas initiativ har både andra moderater och andra partier och organisationer

lagt fram egna förslag till olika slags kommunala frizoner.

Moderaterna i Österåker motionerade i maj förra året om att omvandla skärgården till en ekonomisk frizon. Förslag om att avskaffa fastighetskatten och avreglera arbetsmarknaden motiverades med att behöva göra det möjligt för människor att bo kvar i skärgården samt att många i skärgården för sin överlevnad måste ägna sig åt mångsyssleri varför andelen egenföretagare är hög. Moderaterna i Solna motiverade sitt förslag till ekonomisk frizon i kommunen med en hänvisning till det kända (och delvis ökända) bostadsområdet Blåkulla med 4.000 boende, där 20 procent av invånarna uppbär socialbidrag och endast hälften i åldersgruppen 16-64 år har ett arbete. Även i Solnamoderaternas förslag lyfter man fram bostadspolitiken genom att betona nödvändigheten av friare hyressättning, vilket skulle ge lägre hyror i Blåkulla än den nivå som bruksvärdesprincipen nu medför. Som andra sätt att

minska boendekostnaderna framförs avskaffad fastighetskatt, privatiseringar av offentligägda bostäder eller åtminstone självförvaltning.

Frågan om Stockholm som ekonomisk frizon har drivits såväl på kommunalpolitisk nivå som från enskilda moderata riksdagsledamöter på Stockholmsbänken. Samspelet mellan initiativ på lokal nivå som följs upp av riksdagsmotioner ökar uppmärksamheten på de hämmande regleringar som de kommunala frizonerna är tänkta att ge undantag från.

Gemensamt LO-SAF-förslag

Ett initiativ bortom partipolitiken har varit ett förslag som socialdemokraternas ledare i Göteborg, Göran Johansson, presenterade i april förra året tillsammans med ordföranden för LO-distriktet och regionchefer för SAF. Förslaget, som formulerades som ett brev till Göran Persson, går ut på att ägare till småföretag med högst tio anställda och som nyanställer skall ges rätt att göra avdrag mot

S
L
Ä
P
P
K
O
M
M
U
N
E
R
N
A
L
O
S
S
I

THOMAS GÜR är ledarskribent i Svenska Dagbladet.

sin personliga inkomst motsvarande den inkomstskatt som dessa nyanställda betalar på sin lön.

Systemet är visserligen krångligt och det är osäkert hur många nya jobb det skulle generera, men intressantare än det konkreta förslaget för tjänster eller tillkortakommanden är den grundläggande ansatsen: Att socialdemokraterna och LO är med och betonar ägandets roll och ägarens intressen i samband med företagande. Eller som det står i brevet till Persson: "Det är viktigt att till ägaren av företaget skapa starka ekonomiska incitament för att nyanställa." Men utmaningen av de socialdemokratiska partidogmerna blev för stark för regeringen. Skatteminister Thomas Östros återkom till förslagsställarna i ett brevsvår i januari i år – ett svar som alltså tog hans stab åtta månader att författa. Där avvisade Östros förslaget om skattelättnader, som han dessutom kallade för "subventioner".

Kritik mot volymmål

Ett annat mildare förslag från socialdemokratiskt håll var Malmö stads önskan i december 1996 om att göra Skåne till en arbetsmarknadspolitisk frizon "med möjlighet att utveckla nya lösningar och stödformer utan begränsning av befintliga regelsystem och åtgärdsformer". Denna kritik av nuvarande arbetsmarknadspolitiska regleringar riktade sig bl a mot regeringens så kallade volymmål för den öppna arbetslösheten, alltså att den öppna arbetslösheten skall döljas med så stora och billiga åtgärder som möj-

ligt och med omfattande statistikmassage.

I slutet av januari i år meddelades att regeringen Persson förberedde ett förslag om arbetsmarknadspolitisk frizon i Skåne och att den sittande storstadsutredningens socialdemokratiska majoritet skulle lägga ett förslag att utvidga detta experiment även till storstäderna Göteborg och Stockholm. Hur borgerligheten i allmänhet och moderaterna i synnerhet reagerar på urvattnade förslag av detta slag blir inte bara avgörande för vilken roll frågan om ekonomiska frizoner i kommunerna kommer att spela i framtiden. Reaktionerna kommer också att ha stor betydelse för diskussionen om förändringen av Sverige. I de olika förslagen om frizoner finns inbäddad möjligheten till stora pedagogiska vinster vad gäller argument för avregleringar och skattesänkningar. Att en arbetsmarknadspolitisk frizon som inte tar sikte på regleringar på arbetsmarknaden samtidigt är en halvmesyr är det inte tu tal om. Emellertid kan ur ett principiellt perspektiv även ekonomiska frizoner med djupgående avregleringar beskrivas som halvmesyrer. Såväl folkpartiets Karin Pilsäter som Stockholmsmoderaternas förra förbundsordförande Agneta Rehnvall har gett uttryck för kritik av detta slag, genom att framhålla att om frizoner med avregleringar är bra borde hela landet få komma i åtnjutande av sådana reformer. Det anmärkningsvärda i sammanhanget är ändå att moderaternas partiledning inte ver-

kar ha bestämt sig i frågan.

Som jag noterade inledningsvis kom moderaterna i en partimotion i oktober 1996 att ställa sig bakom kravet på en frizon i Botkyrka och ansåg dessutom att regeringen i diskussioner med andra kommuner borde "pröva andra lämpliga områden för frizoner".

Hela Sverige som frizon

Mot denna hemställan i en partimotion till riksdagen står den moderata partistyrelsens yrkande om avslag på Österåkermoderatens motion om att partistämman i augusti i fjol skulle ställa sig bakom förslaget om Stockholms skärgård som ekonomisk frizon. Partistyrelsen motiverade sitt yrkande om avslag med att "hela Sverige bör utvecklas till en 'frizon', i bemärkelsen ett land med lägre skatter, färre störande regleringar och med ökade möjligheter för människor och företag att verka... Inriktningen för Moderata Samlingspartiet bör vara att sträva efter en förnyelse som omfattar hela landet."

Denna inställning påminner inte lite om Internationalens versrader:

*Nej, själva vilja vi oss frälsa,
Och samfällad skall vår räddning bli.
Och tills den samfällda räddningen kan
bli av är inte enskild frälsning tillåten.
Reformerna/frizonerna får vänta på re-
volutionen/systemskiftet.*

Men vänsterns historia förtäljer oss att i öppna demokratiska samhällen är det inte revolutionärerna utan reformisterna som vunnit framgång.